

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

INFORMATOR
O EGZAMINIE MATURALNYM
Z JEZYKA ŁACIŃSKIEGO
I KULTURY ANTYCZNEJ
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

INFORMATOR
O EGZAMINIE MATURALNYM
Z JEZYKA ŁACIŃSKIEGO
I KULTURY ANTYCZNEJ
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i we Wrocławiu

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2013

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi
ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu
ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

Wstęp	7
1. Opis egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym	9
1.1. Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie	9
1.2. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z języka łacińskiego i kultury antycznej od roku szkolnego 2014/2015.....	9
1.3. Arkusz egzaminacyjny z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym	9
1.4. Ocenianie odpowiedzi zdających	10
2. Przykładowe zadania z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami	13
Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku	57

Wstęp

Informator o egzaminie maturalnym z języka łacińskiego i kultury antycznej od roku szkolnego 2014/2015 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ PIERWSZA (1.1.–1.4.) zawiera ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej, w tym zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności, krótką charakterystykę arkusza egzaminacyjnego oraz sposobu oceniania odpowiedzi w zadaniach zamkniętych i otwartych.

CZĘŚĆ DRUGA zawiera przykładowe zadania z języka łacińskiego i kultury antycznej, jakie mogą pojawić się w arkuszach egzaminacyjnych. Do każdego zadania:

- przypisano najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego, do których to zadanie się odnosi,
- przedstawiono schemat punktowania,
- podano oczekiwane rozwiązanie lub przykładowe realizacje zdających wraz z punktacją.

Zadania w *Informatorze*:

- nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszach egzaminacyjnych,
- nie ilustrują wszystkich wymagań z zakresu języka łacińskiego i kultury antycznej w podstawie programowej,
- nie zawierają wszystkich możliwych rodzajów materiałów źródłowych, które mogą stanowić obudowę zadań.

Informator nie może być zatem jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w zakresie języka łacińskiego i kultury antycznej w szkole ponadgimnazjalnej. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej może zapewnić wszechstronne wykształcenie uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Przed przystąpieniem do dalszej lektury *Informatora* warto zapoznać się z ogólnymi zasadami obowiązującymi na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015. Są one określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz sposobu przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, z późn. zm.), w tym w szczególności w rozporządzeniu z 25 kwietnia 2013 r. zmieniającym powyższe rozporządzenie (Dz.U. z 2013 r., poz. 520), oraz – w skróconej formie – w części ogólnej *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, dostępnej na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.edu.pl) oraz na stronach internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych.

1.**Opis egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym****1.1. Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie**

Egzamin maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej sprawdza, w jakim stopniu absolwent spełnia wymagania z zakresu języka łacińskiego i kultury antycznej określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla IV etapu edukacyjnego w zakresie rozszerzonym.

Podstawa programowa dzieli wymagania na ogólne i szczegółowe. Wymagania ogólne – jako syntetyczne ujęcie nadrzędnych celów kształcenia – informują, jak rozumieć podporządkowane im wymagania szczegółowe, które odwołują się do ściśle określonych wiadomości i umiejętności.

W szczególności zadania w arkuszu maturalnym z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym mają na celu sprawdzenie:

- umiejętności przekładu na język polski łacińskiego tekstu,
- znajomości gramatyki łacińskiej,
- wiedzy o antyku, realiach historyczno-kulturowych, osiągnięciach kultury antycznej, mitologii Greków i Rzymian,
- umiejętności objaśniania związków kultury i tradycji antycznej z kulturą współczesną, w tym polską.

1.2. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z języka łacińskiego i kultury antycznej od roku szkolnego 2014/2015

Od roku szkolnego 2014/2015¹ egzamin maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej może być zdawany wyłącznie jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym. Egzamin ma formę pisemną i trwa 180 minut. Do egzaminu z języka łacińskiego i kultury antycznej może przystąpić każdy absolwent, niezależnie od typu szkoły, do której uczęszczał, oraz od przedmiotów, których uczył się w zakresie rozszerzonym. W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słownika łacińsko-polskiego.

Wyniki części pisemnej egzaminu maturalnego są wyrażane w procentach i na skali centylowej (por. punkt G. „Ocenianie i wyniki egzaminu” w CZĘŚCI OGÓLNEJ *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*). Wyniki uzyskane w części pisemnej egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej – podobnie jak z innych przedmiotów dodatkowych – nie mają wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.²

1.3. Arkusz egzaminacyjny z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym:

- będą dobrane w taki sposób, aby jak najlepiej reprezentowały wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej,
- będą zróżnicowane pod względem poziomu trudności oraz sposobu udzielania odpowiedzi,
- będą miały formę zamkniętą lub otwartą. W zadaniach zamkniętych, np. wyboru wielokrotnego, prawda / fałsz, na dobieranie, zdający wybiera jedną z podanych opcji odpowiedzi, natomiast w zadaniach otwartych – tworzy odpowiedź samodzielnie,
- będą występowały pojedynczo lub w wiązkach tematycznych.

¹ W przypadku absolwentów techników – od roku szkolnego 2015/2016.

² Z wyjątkiem sytuacji, kiedy egzamin z języka łacińskiego i kultury antycznej został zadeklarowany przez zdającego jako jedyny przedmiot dodatkowy, po czym zdający nie przystąpił do tego egzaminu lub egzamin ten został mu unieważniony.

Arkusze egzaminacyjne z języka łacińskiego i kultury antycznej składają się z trzech części:

- a) **część pierwsza** polega na dokonaniu przekładu na język polski fragmentu oryginalnego tekstu łacińskiego i na rozwiązaniu zadań, które sprawdzają znajomość realiów historyczno-kulturowych oraz mitologii Greków i Rzymian, związków antyku z kulturą europejską, zwłaszcza polską i związków polszczyzny z łaciną. Zadania te mogą nie tylko sprawdzać wiedzę o antyku i umiejętność objaśniania realiów niezbędnych do odczytania sensu tłumaczonego tekstu, ale także stanowić rodzaj komentarza do tekstu. Tekst wybrany do przekładu stanowi zwartą całość, także tematyczną. Liczy od 100 do 120 słów. W uzasadnionych przypadkach podane zostaną informacje związane z kontekstem. Archaizmy i oboczności będą zastąpione formami klasycznymi. W tej części egzaminu sprawdzana jest umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu, zastosowania w przekładzie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, tworzenia jednorodnego stylistycznie, spójnego wewnątrznie przekładu;
- b) **część druga** polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, opartego na słownictwie oryginalnego tekstu łacińskiego, zamieszczonego w części pierwszej. Test zawiera zadania zamknięte i otwarte, które sprawdzają operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań określonych w podstawie programowej z przedmiotu język łaciński i kultura antyczna, m.in. umiejętność identyfikowania form i konstrukcji gramatycznych oraz dokonywania transformacji gramatycznych;
- c) **część trzecia** polega na napisaniu w języku polskim tekstu własnego na określony w zadaniu temat z kultury antycznej. Zdający formułuje wypowiedź pisemną w oparciu o materiały źródłowe (analiza i interpretacja tekstów, map, ilustracji itp.), a – jeśli do tematu nie został dołączony materiał – zdający formułuje wypowiedź tylko na podstawie wiedzy własnej. Zadanie może być powiązane z tematyką oryginalnego tekstu łacińskiego z części pierwszej arkusza, może również odwoływać się do odrębnego zakresu tematycznego. W tej części egzaminu sprawdzana jest umiejętność samodzielnego i twórczego zastosowania wiedzy z zakresu kultury antycznej oraz umiejętność wskazywania i objaśniania związków kultury i tradycji antycznej z kulturą współczesną, zwłaszcza polską.

1.4. Ocenianie odpowiedzi zdających

Odpowiedzi udzielone przez zdającego są oceniane przez egzaminatorów zgodnie ze schematem punktowania określonym dla każdego zadania. Za odpowiedź egzaminator może przyznać wyłącznie pełne punkty (nie przyznaje się połówek punktu).

Dokonując oceny odpowiedzi udzielonej przez zdającego w zadaniu otwartym, egzaminator odwołuje się do **przykładowego** rozwiązania opracowanego przez zespół ekspertów Centralnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz konsultantów akademickich. Rozwiązanie to określa wyłącznie zakres merytoryczny odpowiedzi i **nie jest ścisłym wzorcem oczekiwanego sformułowania** (za wyjątkiem nazw własnych, dat itp.). Każda merytorycznie poprawna odpowiedź, spełniająca warunki zadania, zostanie oceniona pozytywnie. Schemat punktowania uzależniony jest od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania.

SZCZEGÓLWE ZASADY OCENIANIA ODPOWIEDZI UDZIELONYCH PRZEZ ZDAJĄCYCH W ZADANIACH OTWARTYCH

1. Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach.

2. Oceniani podlegają tylko te fragmenty pracy zdającego, które dotyczą polecenia.
3. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka wzajemnie sprzecznych odpowiedzi, uznaje się je za niepoprawne.
5. Jeżeli zamieszczone w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, to za odpowiedź taką zdający otrzyma 0 punktów.
6. Jeśli w zadaniu otwartym zdający w odpowiedzi poda więcej elementów (nazw, cech, argumentów itd.), niż wynika z treści polecenia, to ocenionych zostanie tyle kolejnych elementów odpowiedzi (licząc od pierwszej), ile wskazano w poleceniu.

SKALA OCENIANIA WYPOWIEDZI ZDAJĄCYCH W ZADANIACH ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI

W części trzeciej przy ocenie wypracowania uwzględnia się cztery aspekty: znajomość kultury antycznej, trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem, zastosowanie terminologii i wyrażen oraz język i styl.

Dokonując oceny wypowiedzi pisemnej, egzaminator stosuje skalę.

Kryterium		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażen z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
Razem 15 punktów			

2.**Przykładowe zadania z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami****Przykłady zadań do części pierwszej: przekład tekstu łacińskiego na język polski i zadania sprawdzające znajomość realiów historyczno-kulturowych****Tekst 1.****Zadanie 1. (0–30)****Dokonaj przekładu tekstu na język polski.**

Nobilibus athleticis, qui Olympia, [...] Nemea vicissent, Graecorum maiores ita magnos honores constituerunt, ut non modo in conventu stantes cum palma et corona ferant laudes, sed etiam, cum revertantur in suas civitates cum victoria, triumphantes quadrigis [...] in patrias invehantur [...]. Cum ergo id animadvertam, admiror, quid ita non scriptoribus eidem honores sint tributuri [...]. Id enim magis erat institui dignum, quod athletae sua corpora exercitationibus efficiunt fortiora, scriptores non solum suos sensus, sed etiam omnium [...]. Quid enim Milo Crotoniates [...] prodest hominibus aut ceteri, qui eo genere fuerunt victores, nisi quod, dum vixerunt ipsi, inter suos cives habuerunt nobilitatem. Pythagorae vero praecepta, Democriti, Platonis, Aristotelis ceterorumque sapientium cotidiana perpetuis industriis culta non solum suis civibus, sed etiam omnibus gentibus recentes et floridos edunt fructus.

Vitruvius Pollio, *De architectura*, lib. IX, praefatio 1 i 2, ed. F. Krohn, Lipsiae MCMXII.

Objaśnienia:

Olympia, Olympiorum – igrzyska olimpijskie

Nemea, Nemeorum – igrzyska nemejskie

Milo Crotoniates – Milon z Krotony, sławny atleta grecki

Pythagoras, Pythagorae

Democritus, Democriti

Plato, Platonis

Aristoteles, Aristotelis

Wymagania ogólne

II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie;

2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...];

1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...];

1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...];

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych dotyczących [...] filozofii, [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków [...].

Rozwiązanie

Przykładowe tłumaczenie nr 1

Dla sławnych atletów, którzy zwyciężyli w igrzyskach olimpijskich, nemejskich, przodkowie Greków ustanowili tak wielkie zaszczyty, że zdobywają oni uznanie, nie tylko stojąc z palmą i wieńcem na zgromadzeniu, ale także kiedy wracają ze zwycięstwem do swoich miast, w triumfie wjeżdżają kwadrygami do ojczyzn. Kiedy więc to rozważam, dziwię się, dlaczego w ten sposób takie same zaszczyty nie zostały przydzielone pisarzom. To bowiem bardziej było godne ustanowienia, ponieważ atleci poprzez ćwiczenia czynią silniejszymi swoje ciała, pisarze nie tylko swój rozum, lecz także wszystkich. W czym bowiem pomaga ludziom Milon z Krotony albo inni, którzy byli tego rodzaju zwycięzcami, chyba tylko tym, że – gdy sami żyli – mieli uznanie wśród swoich obywateli. Zaś nauki Pitagorasa, Demokryta, Platona, Arystotelesa i pozostałych mędrców, uprawiane codziennie z nieustanną pracowitością wydają nowe i kwitnące owoce nie tylko ich współobywatelom, lecz także wszystkim narodom.

Przykładowe tłumaczenie nr 2

Znakomitym atletom, którzy zwyciężyli w igrzyskach olimpijskich, nemejskich, przodkowie Greków dali tak wielkie zaszczyty, że nie tylko odbierali oni owacje na stojąco na zgromadzeniu z gałązką palmową i wieńcem, lecz także, kiedy wracali do swoich miast ze zwycięstwem, triumfując, byli wożeni do miast ojczystych przez kwadrygi. Kiedy więc zwracam na to uwagę, dziwię się, dlaczego te same zaszczyty nie są dawane pisarzom. To, bowiem było bardziej godne ustanowienia, ponieważ atleci dzięki ćwiczeniom czynią silniejszymi swoje ciała, pisarze nie tylko swoje umysły, lecz także wszystkich. Jak bowiem Milon z Krotony pomaga ludziom lub inni, którzy byli zwycięzcami tego rodzaju, poza tym że dopóki żyli sami, mieli poważanie pośród swoich współobywateli. Natomiast rady Pitagorasa, Demokryta, Platona, Arystotelesa i innych mądrych pielęgnowane codziennie z ciągłą energią nie tylko ich współobywatelom, lecz także wszystkim narodom, wydają świeże i kwitnące owoce.

Zasady przyznawania punktów

Zdanie		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
1.	Nobilibus athleticis, qui Olympia, Nemea vicissent,	0–1	9
	Graecorum maiores ita magnos honores constituerunt,	0–1–2	
	ut non modo in conventu stantes cum palma et corona ferant laudes,	0–1–2	
	sed etiam ... triumphantes quadrigis in patrias invehantur.	0–1–2	
	cum revertantur in suas civitates cum victoria,	0–1–2	
2.	Cum ergo id animadvertam, admiror,	0–1–2	4
	quid ita non scriptoribus eidem honores sint tributi.	0–1–2	
3.	Id enim magis erat institui dignum,	0–1–2	6
	quod athletae sua corpora exercitationibus efficiunt fortiora,	0–1–2	
	scriptores non solum suos sensus, sed etiam omnium.	0–1–2	
4.	Quid enim Milo Crotoniates prodest hominibus	0–1	6
	aut ceteri, qui eo genere fuerunt victores,	0–1–2	
	nisi quod, ... inter suos cives habuerunt nobilitatem.	0–1–2	
	dum vixerunt ipsi,	0–1	
5.	Pythagorae vero praecepta, Democriti, Platonis, Aristotelis ceterorumque sapientium cotidiana perpetuis industriis culta	0–1–2	4
	non solum suis civibus, sed etiam omnibus gentibus recentes et floridos edunt fructus.	0–1–2	
6.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu. (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu.)	0–1	1
		Razem	30

Za przekład każdego zdania może być przyznany 1 punkt, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Przyznawanie punktów według punktacji częściowej na przykładzie zdania 2. tłumaczonego tekstu – elementy podlegające ocenie:

Cum ergo id animadvertam	1 pkt	zdanie podrzędne
admiror	1 pkt	verbum deponens
quid ita non sint tributis	1 pkt	zdanie podrzędne
scriptoribus eidem honores	1 pkt	dativus, zaimek, podmiot

Zadanie 2. (0–1)

Wyjaśnij, co w starożytności oznaczało pojęcie „olimpiada”.

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy).

Rozwiązanie

Olimpiada to czteroletni okres między igrzyskami olimpijskimi.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–1)

Podkreśl poprawną definicję pojęcia „agon”.

- A. Budynek, w którym odbywały się zawody muzyczne i recytatorskie.
- B. Centralny plac w miastach greckich, miejsce obrad zgromadzenia obywateli.
- C. Nagroda przyznawana za zwycięstwo w igrzyskach sportowych.
- D. Zawody, w których uczestnicy współzawodniczyli o nagrodę.

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy).

Rozwiązanie

D. Zawody, w których uczestnicy współzawodniczyli o nagrodę.

Schemat punktowania

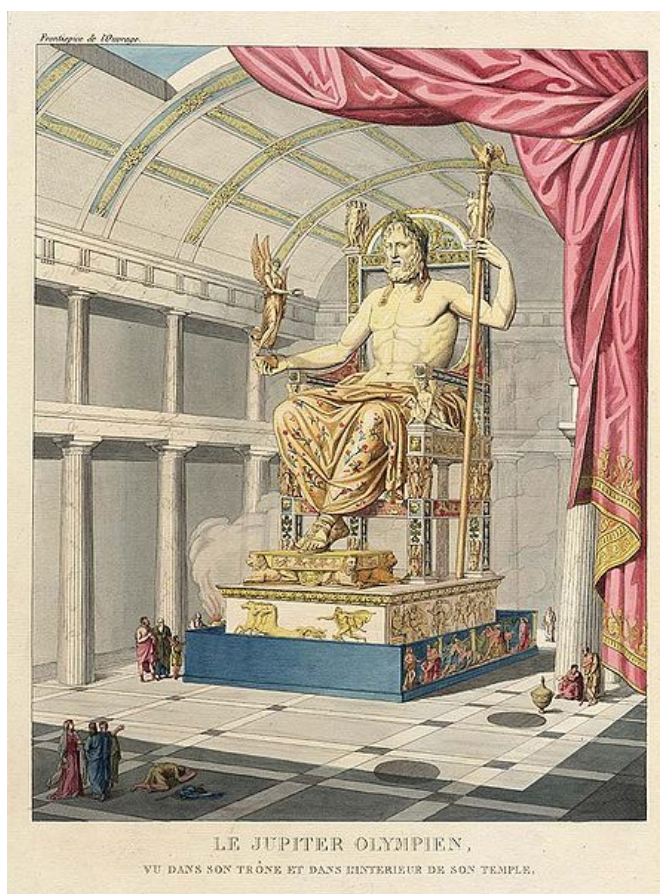
1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Uzupełnij zdania zamieszczone pod ilustracją.

M.Quatremere de Quincy, Le Jupiter Olympien, 1815

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zeus_Olimpijski [dostęp z dn. 7.12.2012 r.]

1. Rzeźbiarz ateński, żyjący w V wieku p.n.e., który wykonał posąg Zeusa Olimpijskiego nazywał się .....
2. Posąg Zeusa Olimpijskiego znalazł się w kanonie 7 cudów świata starożytnego, ponieważ .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] sztuki oraz architektury Greków [...], wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, termy);

3.1. samodzielnie analizuje [...] treści [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Rozwiązanie

1. Fidiasz

2. Przykładowe odpowiedzi:

- [Posąg] był ogromny (miał ok. 13 m wysokości), a sprawiał wrażenie jeszcze większego, ponieważ przedstawiał boga w pozycji siedzącej.
- [Posąg] został wykonany z wielkim kunsztem i z drogocennych materiałów (złoto, kość słoniowa, kamienie szlachetne, drewno cedrowe, heban).
- Perfekcyjnie zostało przedstawione poważne, dostojne, majestatyczne oblicze boga.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne uzupełnienie obydwu zdań

0 pkt – za poprawne uzupełnienie tylko jednego zdania, uzupełnienie błędne lub brak uzupełnienia

Zadanie 5. (0–1)**Obok zdania niezgodnego z prawdą napisz FALSUM.**

1.	Igrzyska w Olimpii organizowano ku czci Zeusa.	
2.	Nagrodą dla zwycięzcy w Olimpii był wieniec laurowy.	
3.	Pierwszą i najważniejszą konkurencją olimpijską był bieg krótki.	

Wymagania ogólne*I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.***Wymagania szczegółowe***1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy).***Rozwiązanie**

2.	Nagrodą dla zwycięzcy w Olimpii był wieniec laurowy.	FALSUM
----	--	--------

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–1)

Wymień dwie zasady organizacji starożytnych igrzysk olimpijskich, które współcześnie nie obowiązują.

- .....
- .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

I.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej [...] z kulturą antyczną [...];

I.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy).

Rozwiązanie

Przykładowe odpowiedzi:

- Zawodnicy występują nago.
- Kobiety nie mogą uczestniczyć w zawodach i nie mogą ich oglądać.
- Obowiązuje „święty pokój”.
- Igrzyska odbywają się tylko w Olimpii.
- Nagrody są przyznawane tylko za pierwsze miejsce.
- Nagrodą jest wieniec (z gałązek oliwki).
- Stosowana jest kara chłosty za nadmierną zapalczywość niepokornych zawodników.

Schemat punktowania

1 pkt – za podanie dwóch zasad

0 pkt – za podanie tylko jednej zasady, błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–1)

Wyjaśnij pojęcie „święty pokój”.

.....
.....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

I.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy).

Rozwiązanie

„Święty pokój” w starożytnej Grecji oznaczał zakaz prowadzenia działań wojennych w czasie igrzysk w Olimpii.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 8. (0–1)

Spośród miejscowości położonych na mapie w polach oznaczonych A2 i C2 wybierz cztery, w których znajdowały się dzieła sztuki uznane za cuda świata starożytnego. Zakreśl na mapie nazwy tych miejscowości.

Na podstawie: A. Świderkówna, *Hellenika. Wizerunek epoki od Aleksandra do Augusta*, Warszawa 1978, s. 345.

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] sztuki oraz architektury Greków i Rzymian, [...] wybranych zagadnień z życia codziennego Greków i Rzymian (rodzina, dom, dzień powszedni Rzymianina, szkoła, teatr, igrzyska, terminy);

1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – prawo rzymskie, tragedia grecka, nauka, wynalazki w starożytności, postawy obywatelskie.

Rozwiązanie

Na mapie należy zakreślić cztery miejscowości spośród: Aleksandria, Babilon, Efez, Halikarnas, Rodos.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne wskazanie czterech miejscowości

0 pkt – za poprawne wskazanie tylko trzech/dwóch/jednej miejscowości, niepoprawne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 9. (0–1)

Obok zdania niezgodnego z prawdą napisz FALSUM.

1.	Według Pitagorasa po śmierci człowieka jego dusza wstępuje w kolejne ciało.	
2.	Twórcą metafory jaskini jest wymieniony w tekście filozof – Arystoteles.	
3.	Swoim pismom filozoficznym Platon nadał formę dialogów, a centralną postacią większości z nich uczynił Sokratesa.	

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] filozofii, [...] literatury greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego) [...].

Rozwiązanie

2.	Twórcą metafory jaskini jest wymieniony w tekście filozof – Arystoteles.	FALSUM
----	--	--------

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Przykłady zadań do części drugiej: test leksykalno-gramatyczny

Zadanie 1. (0–3)

Zdecyduj, czy zestawione pary zdań wyrażają dokładnie tę samą treść (VERUM), czy nie (FALSUM). Wpisz właściwy kwalifikator w odpowiednią rubrykę tabeli.

	Zdania	Kwalifikator
1.	Athletarum corpora fortiora erant quam corpora scriptorum. = Athletarum corpora fortiora erant corporibus scriptorum.	
2.	Habetisne quadrigas? = Suntne vobis quadrigae?	
3.	Sapientium praecepta Graecis colenda sunt. = Graeci sapientium praecepta culturi sunt.	

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.3. Zdający [...] dokonuje transformacji gramatycznych w zakresie konstrukcji składniowych (accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, accusativus oraz nominativus duplex, dativus possessivus, coniugatio periphrastica activa i passiva, ablativus absolutus).

Rozwiązanie

1. VERUM
2. VERUM
3. FALSUM

Schemat punktowania

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 2. (0–1)

Podkreśl poprawną nazwę typu zdania podrzędnego.

Graeci ita magnos honores victoribus constituerunt, ut ei quadrigis in patriam invehantur.

- A. okolicznikowe celu
- B. okolicznikowe czasu
- C. okolicznikowe przyzwolenia
- D. okolicznikowe skutku

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.2. Zdający identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] zdania podrzędne z indykativem i koniunktywem.

Rozwiązanie

D. okolicznikowe skutku

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–2)

Podkreśl poprawne zakończenie każdego zdania, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

1. Sapientibus magni honores a maioribus

A. constituerunt.

B. constitui.

C. constituitur.

D. constituti sunt.

2. Scriptores praecepta edebant, ut hominibus

A. proderant.

B. prodessent.

C. prosint.

D. prosunt.

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...]; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w trybie trybów i koniunktywie [...]; czasowniki nieregularne;

1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania, struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; [...] consecutio temporum; zdania podrzędne z trybami i koniunktywem.

Rozwiązanie

1. D. constituti sunt

2. B. prodessent

Schemat punktowania

2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi

1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–2)

Zdecyduj, czy zestawione pary wyrazów mogą być w dokładnie takiej samej formie gramatycznej (VERUM), czy nie (FALSUM). Obok każdej pary napisz właściwy kwalifikator.

1. corpora = victoria .....

2. eidem = cives .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne (formy fleksyjne rzeczowników deklinacji 1–5 oraz przymiotników deklinacji 1–3; nieregularności w odmianie rzeczowników, pluralia tantum; formy fleksyjne i zasady użycia zaimków [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe.

Rozwiązanie

1. FALSUM
2. VERUM

Schemat punktowania

- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–3)

Utwórz wskazane niżej formy gramatyczne.

1. Imperativus praesentis activi czasownika *stare* w:

singularis .....

pluralis .....

2. Participium praesentis activi czasownika *colĕre* w:

nominatiwie singularis .....

genetiwie singularis .....

3. Wszystkie formy rodzajowe superlatiwu przymiotnika *fortis* w nominatiwie singularis:

.....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.3. Zdający dokonuje transformacji gramatycznych: odmienia rzeczowniki, przymiotniki, zaimki i liczebniki; stopniuje przymiotniki i przysłówki; tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach [...].

Rozwiązanie

1. singularis: sta! pluralis: state!
2. nominativus singularis: colens, genetivus singularis: colentis
3. fortissimus, fortissima, fortissimum

Schemat punktowania

- 3 pkt – za poprawne wszystkie formy gramatyczne trzech podanych słów: dwóch czasowników i przymiotnika
 2 pkt – za poprawne formy gramatyczne dwóch podanych słów
 1 pkt – za poprawne formy gramatyczne jednego podanego słowa
 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–1)

Podkreśl łacińskie wyrażenie, które znaczy „dowód przestępstwa”, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

- A. argumentum baculinum
- B. corpus delicti
- C. crimen laesae maiestatis
- D. res adversae

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.4. Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie

B. corpus delicti

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–1)

Podkreśl łacińskie wyrażenie, które znaczy „duch opiekuńczy miejsca”, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

- A. altera natura
- B. aura popularis
- C. genius loci
- D. locus sigilli

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.4. Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie

C. genius loci

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Zadanie 8. (0–3)

Przyporządkuj wymienionym wyrazom (1–3) ich znaczenia (A–F) Wpisz do tabeli poprawne znaczenie.

1.	admiracja	
2.	konwent	
3.	konstituowanie	

A. ochranianie
B. rozmyślanie
C. ustanawianie
D. uwielbienie
E. wycofanie
F. zgromadzenie

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.4. Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie

1. D (uwielbienie)
2. F (zgromadzenie)
3. C (ustanawianie)

Schemat punktowania

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 9. (0–1)

Wyjaśnij pojęcie „nobilitacja”.

.....
 .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.4. Zdający wymienia wyrazy pochodzenia łacińskiego funkcjonujące jako terminy w różnych dziedzinach; dostrzega związki języka polskiego z językiem łacińskim; wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej.

Rozwiązanie

Przykładowe odpowiedzi:

- Polski wyraz „nobilitacja” pochodzi od łacińskiego „nobilis”, który znaczy: sławny, szlachecko urodzony, arystokratyczny, szlachezny.
- Nobilitacja w znaczeniu historycznym to nadanie szlachectwa, podniesienie do stanu szlacheckiego kogoś z innego stanu społecznego.
- Współcześnie nobilitacja oznacza podniesienie znaczenia, postawienie wyżej w jakiejś hierarchii, awans.

Schemat punktowania

- 1 pkt – za poprawną odpowiedź
 0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Przykłady zadań do części pierwszej: przekład tekstu łacińskiego na język polski i zadania sprawdzające znajomość realiów historyczno-kulturowych

Tekst 2.

Zadanie 1. (0–30)

Dokonaj przekładu tekstu na język polski.

Xerxes Thermopylis expugnatis protinus accessit Athenas easque nullis defendentibus interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit. Cuius flamma perterriti classarii cum manere non auderent et plurimi hortarentur, ut domos suas discederent moenibusque se defenderent, Themistocles unus restitit et universos pares esse posse aiebat, dispersos testabatur perituros, idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum, qui tum summae imperii praeerat, futurum esse affirmabat. Quem cum minus quam vellet moveret, nocte de servis suis quem habuit fidelissimum, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis, adversarios eius in fuga esse [...]. Hac re audita barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus adeo angusto mari confligit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit.

Cornelius Nepos, *Vita Themistoclis*, 4, ed. G. P. Goold, Harvard University Press MCMXXXIV.

Objaśnienia:

Xerxes, Xerxis

Themistocles, Themistoclis

Thermopylae, Thermopylarum

Eurybiades, Eurybiadis

Lacedaemonii, Lacedaemoniorum

Wymagania ogólne

II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu, redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie;

2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...];

1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...];

1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...];

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych dotyczących [...] życia politycznego (ustrój Aten, Sparty) [...].

Rozwiązanie

Przykładowe tłumaczenie

Xerkses po zdobyciu Termopil podążył wprost do Aten, a skoro nikt ich nie bronił, po zabiciu kapłanów, których znalazł na Akropolu, spalił miasto. Ponieważ marynarze wystraszeni widokiem pożaru, nie mieli odwagi pozostać, a wielu zachęcało do tego, aby rozejść się do domów i bronić się w obrębie murów – Temistokles jeden sprzeciwił się i mówił, że tylko wszyscy razem mają równe szanse, rozproszeni zaś zginą. Zapewniał też

o tym Eurybiadesa, króla Spartan, który wtedy sprawował naczelne dowództwo. Kiedy jednak nie przekonał go do swoich racji, tak jak tego pragnął, wysłał nocą do Kserksesa jednego ze swoich zaufanych sług, aby go powiadomił w jego imieniu, że wrogowie króla uciekają. Kserkses usłyszawszy to, nie podejrzewając podstępu, następnego dnia, w niekorzystnym dla siebie miejscu, ale bardzo dogodnym dla jego wrogów, przystąpił do walki w tak wąskich cieśninach, że jego flota nie mogła rozwinąć szyku.

Zasady przyznawania punktów

Zdanie		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
1.	Xerxes Thermopylis expugnatis protinus accessit Athenas	0–1–2	6
	easque nullis defendentibus interfectis sacerdotibus,	0–1–2	
	quos in arce invenerat,	0–1	
	incendio delevit.	0–1	
2.	Cuius flamma perterriti classarii	0–1	11
	cum manere non auderent et plurimi hortarentur,	0–1–2	
	ut domos suas discederent moenibusque se defenderent,	0–1–2	
	Themistocles unus restitit	0–1	
	et universos pares esse posse aiebat,	0–1	
	dispersos testabatur perituros,	0–1	
	idque Eurybiadi, regi Lacedaemoniorum,	0–1	
	qui tum summae imperii praeerat, futurum esse affirmabat.	0–1–2	
3.	Quem cum minus, quam vellet, moveret,	0–1–2	6
	nocte de servis suis quem habuit fidelissimum ad regem misit,	0–1–2	
	ut ei nuntiaret suis verbis, adversarios eius in fuga esse (...).	0–1–2	
4.	Hac re audita barbarus, nihil doli subesse credens,	0–1–2	6
	postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus	0–1	
	adeo angusto mari confligit,	0–1–2	
	ut eius multitudo navium explicari non potuerit.	0–1	
5.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu. (Punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu.)	0–1	1
		Razem	30

Za przekład każdego zdania może być przyznany 1 punkt, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Przyznawanie punktów według punktacji częściowej na przykładzie zdania 1. tłumaczonego tekstu – elementy podlegające ocenie:

Thermopylis expugnatis	1 pkt	ablativus absolutus
Xerxes protinus Athenas processit	1 pkt	składnia nazw miast
nullis defendentibus	1 pkt	ablativus absolutus
interfectis sacerdotibus	1 pkt	ablativus absolutus
quos in arce invenerat	1 pkt	zdanie przydawkowe
incendio delevit.	1 pkt	ablativus instrumentalis

Zadanie 2. (0–1)

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Spartanin Eurybiades był naczelnym wodzem floty greckiej, ponieważ

- A. Sparta miała naczelne dowództwo w operacjach wojennych przeciwko Persji.
- B. Spartanie mieli najlepsze uzbrojenie i byli świetnie wyszkoleni wojskowo.
- C. Spartanie mieli największą flotę.
- D. Ateńczycy nie mieli wodzów przygotowanych do walki na morzu.

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych dotyczących [...] życia politycznego (ustrój Aten, Sparty) [...].

Rozwiązanie

A. Sparta miała naczelne dowództwo w operacjach wojennych przeciwko Persji.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–1)

Spośród scen z dekoracji rzeźbiarskiej Partenonu (A–D) wybierz i podkreśl tę, w której nawiązano do zwycięstwa Greków nad Persami.

- A. Procesja Panatenajów
- B. Spór Posejdona z Ateną
- C. Tezeusz i Amazonki
- D. Dzieje Erechteusa

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.5. Zdający wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów [...] dotyczących mitów antycznych, sztuki i architektury Greków [...] oraz wybranych zagadnień z życia codziennego Greków [...].

Rozwiązanie

C. Tezeusz i Amazonki

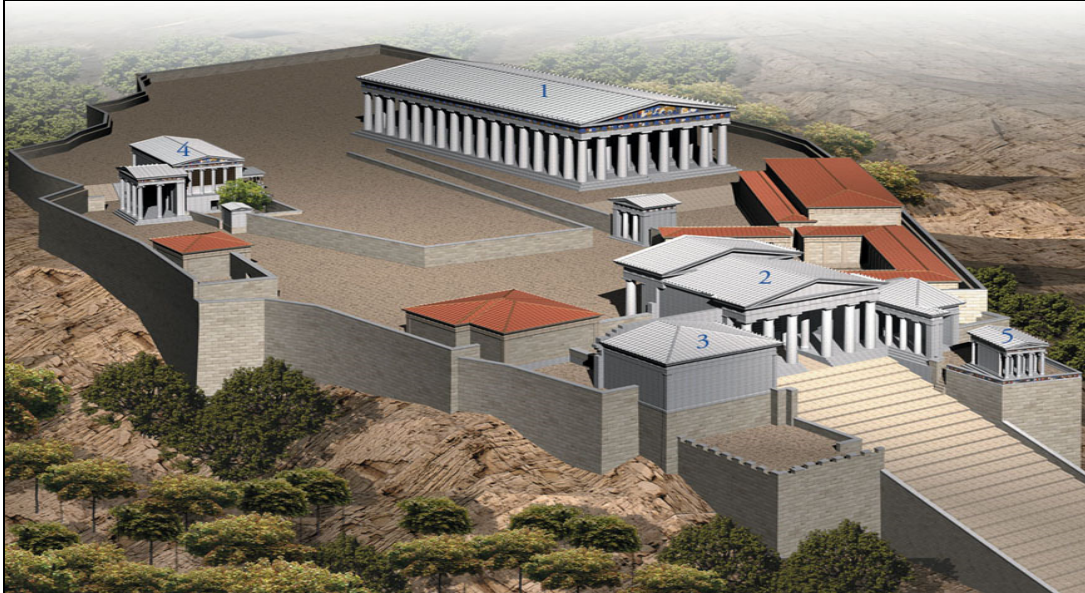
Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

W V w. p.n.e. Ateńczycy odbudowali spalone przez Persów budowle na Akropolu. Na ilustracji oznaczono je numerami 1–5. Podaj nazwę świątyni, którą wybudowano jako wotum dziękczynne za zwycięstwo, oraz numer, którym ta świątynia została oznaczona na ilustracji.

<http://img.interia.pl/encyklopedia/nimg/AKROPO2.jpg> [dostęp z dn. 25.03.2013 r.]

Wymagania ogólne

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.
III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.*

Wymagania szczegółowe

Zdający:

- 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania [...] [przekazów] dotyczących sztuki i architektury starożytnych Greków [...];
3.1. [...] samodzielnie analizuje [...] treści, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.*

Rozwiązanie

Świątynia Nike (Apteros), 5

Schemat punktowania

1 pkt – za podanie poprawnej nazwy świątyni i numeru, którym świątynia została oznaczona na ilustracji

0 pkt – za podanie tylko poprawnej nazwy świątyni lub tylko numeru, którym świątynia została oznaczona na schemacie, za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–1)

Uzupełnij zdanie.

Wojny grecko-perskie były tematem tragedii napisanej w V w. p.n.e. przez

1) ....., która została zatytułowana 2) .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o [...] literaturze greckiej (gatunki literackie oraz najwybitniejsi przedstawiciele od Homera do okresu hellenistycznego) [...].

Rozwiązanie

1) Ajschylosa

2) Persowie

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne uzupełnienie zdania: podanie nazwiska autora i tytułu tragedii

0 pkt – za poprawne podanie tylko jednej informacji: nazwiska autora lub tytułu tragedii, błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–1)

Na podstawie epigramatu Simonidesa z Keos i własnej wiedzy podaj rok i miejsce bitwy, której dotyczy tekst.

*Gościu, oznajmij Lacedemończykom, że w boju poległszy –
Tu spoczywamy po wiek, wiernie słuchając ich praw.*

Herodot, *Dzieje*, tłum. S. Hammer, Warszawa 2002, s. 449.

Rok ..... Miejsce bitwy .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] życia politycznego (ustrój Sparty), [...] literatury greckiej [...];

3.1. samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści [...], interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Rozwiązanie

Rok: 480 p.n.e.

Miejsce bitwy: Termopile (termopilski wąwóz)

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawne podanie roku i miejsca wydarzenia

0 pkt – za poprawne podanie tylko roku lub tylko miejsca wydarzenia, za odpowiedź błędną lub brak odpowiedzi

Przykłady zadań do części drugiej: test leksykalno-gramatyczny

Zadanie 1. (0–3)

Wpisz do tabeli obok numeru każdego zdania nazwę typu zawartego w nim zdania podrzędnego, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

1. Servum suum fidelissimum ad regem misit, ut ei nuntiaret adversarios eius in fuga esse.
2. Barbarus adeo angusto mari confligit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit.
3. Cum flamma perterriti classarii manere non auderent, Themistocles unus restitit.

- A. okolicznikowe przyczyny
- B. okolicznikowe skutku
- C. okolicznikowe celu
- D. dopełnieniowe

Numer zdania	Nazwa typu zdania podrzędnego
1.	
2.	
3.	

Wymagania ogólne

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.2. Zdający identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] *consecutio temporum*, zdania podrzędne z koniunktywem.

Rozwiązanie

Zdanie 1. okolicznikowe celu

Zdanie 2. okolicznikowe skutku

Zdanie 3. okolicznikowe przyczyny

Schemat punktowania

3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi

2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi

1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 2. (0–3)

W jakiej funkcji semantycznej występuje zaznaczony w każdym zdaniu ablativus?

Odpowiedzi wybierz spośród: ablativus separationis, ablativus modi, ablativus loci, ablativus temporis, ablativus instrumentalis.

1. Xerxes Athenas **incendio** delevit. ....
2. Athenienses **moenibus** se defendebant. ....
3. Themistocles servum suum **nocte** ad regem misit. ....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

1.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne [...] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe.

Rozwiązanie

1. ablativus instrumentalis
2. ablativus loci
3. ablativus temporis

Schemat punktowania

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–4)

Podkreśl poprawne uzupełnienie każdego zdania, wybierając spośród propozycji oznaczonych literami A–D.

1. Themistocles classariis ....., cum hostibus mari conflixit.
A. convocantibus
B. convocatis
C. convocans
D. convocantis
2. Classarii domos suas discedunt ad urbem .....
A. defensuram
B. defendendam
C. defensum
D. defendentem
3. Servus ad regem venit verba Themistoclis .....
A. nuntiandi
B. nuntiato
C. nuntiatu
D. nuntiatum
4. Eurybiadi regi Lacedaemoniorum summum imperium .....
A. habebat
B. sunt
C. erat
D. habebant

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...] participia, supinum [...] oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe;

1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...] ablativus absolutus, dativus possessivus [...].

Rozwiązanie

1. B. convocatis
2. B. defendendam
3. D. nuntiatum
4. C. erat

Schemat punktowania

- 4 pkt – za cztery poprawne odpowiedzi
 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Napisz obok form czasownika *hortor, hortari, hortatus sum* formy koniunktywu w takim samym czasie, osobie i liczbie.

1. hortantur .....
2. hortabatur .....
3. hortatus es .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.1. rozpoznaje [...] czasowniki nieregularne; verba deponentia;

1.3. dokonuje transformacji gramatycznych: [...] tworzy formy czasownikowe w czasach głównych i historycznych, w trybach, stronach i liczbach [...].

Rozwiązanie

1. hortentur
2. hortaretur
3. hortatus sis

Schemat punktowania

- 1 pkt – za podanie trzech poprawnych form czasownika
 0 pkt – za niepełną odpowiedź, błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–3)

Uzupełnij tabelę, wpisując brakujące formy przymiotników dla wszystkich rodzajów w nominatiwie singularis.

	Positivus	Comparativus	Superlativus
1.	angustus, angusta, angustum		
2.		plures, plures, plura	
3.			fidelissimus, fidelissima, fidelissimum

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...], regularne i nieregularne stopniowanie przymiotników [...];

1.3. dokonuje transformacji gramatycznych [...], stopniuje przymiotniki [...].

Rozwiązanie

	Positivus	Comparativus	Superlativus
1.	<i>angustus, angusta, angustum</i>	<i>angustior, angustior, angustius</i>	<i>angustissimus, angustissima, angustissimum</i>
2.	<i>multi, multae, multa</i>	<i>plures, plures, plura</i>	<i>plurimi, plurimae, plurima</i>
3.	<i>fidelis, fidelis, fidele</i>	<i>fidelior, fidelior, fidelius</i>	<i>fidelissimus, fidelissima, fidelissimum</i>

Schemat punktowania

3 pkt – za poprawne podanie wszystkich brakujących form trzech przymiotników

2 pkt – za poprawne podanie wszystkich brakujących form dwóch przymiotników

1 pkt – za poprawne podanie wszystkich brakujących form jednego przymiotnika

0 pkt – za błędne podanie brakujących form trzech przymiotników lub brak odpowiedzi

Przykłady zadań do części trzeciej: wypracowanie

Zadanie 1. (0–15)

Budownictwo rzymskie wniosło niepodważalny wkład w dalszy rozwój architektury. Uzasadnij słuszność tych słów, odwołując się do takich cech budownictwa rzymskiego jak trwałość (*firmitas*), użyteczność (*utilitas*) i piękno (*venustas*).

Wymagania ogólne

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

II. Tworzenie wypowiedzi [...].

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie [...] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne [z zakresu historii sztuki starożytnej], selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań;

3.2. wyjaśnia związek ponadczasowych wartości antyku z kulturą [europejską i] polską w dziełach sztuki nowożytnej i współczesnej ([...] architektura);

3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([...] wydarzenia z dziedziny kultury);

2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów łacińskich z różnych dziedzin, np. [...] historii sztuki [...];

1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej [...] z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach [...] sztuki i architektury europejskiej [...];

1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – [...] nauka i wynalazki w starożytności [...].

Przykładowe wypracowanie nr 1

Budownictwo rzymskie wniosło niepodważalny wkład w dalszy rozwój architektury. Nie każdy uzna te słowa za słuszne. Wynalazek łuku Rzymianie przynieśli do Italii ponoć ze Wschodu. Forma bazyliki to – jak wiadomo – przetworzony układ greckiego portyku (stoa). Świątynie rzymskie to budowle, w których można doszukać się cech zarówno architektury etruskiej, jak i greckiej. Wpływ kultury helleńskiej na rzymską jest niekwestionowany, a jednak sztuka rzymska, a szczególnie architektura, nie jest tylko „dalszym ciągiem”, nie jest kontynuacją greckiej; wręcz przeciwnie, to właśnie ona, a nie architektura grecka, jest fundamentem architektury europejskiej.

Budownictwo rzymskie dominuje wśród dyscyplin rzymskiej sztuki. To właśnie architekturę podziwiamy najczęściej, zastanawiając się, jak to możliwe, że Koloseum trwa niewzruszenie do dziś, że Panteon zadziwia nas tak, jak nigdyś zadziwił zdobywców Miasta – barbarzyńców, gdy wchodząc do jego wnętrza, oniemieli z zachwytu. Przykładów trwałości budowli wzniesionych

przez starożytnych Rzymian można wskazać więcej. Włosi, budując dziś domy mieszkalne, często naśladują formę starożytnego domu rzymskiego; gdzieś na południu można stąpać po bruku antycznych dróg; mury aureliańskie zapewniały bezpieczeństwo ludności Rzymu aż do czasów Garibaldi.

Jak to możliwe? Odpowiadając na to pytanie, trzeba podać trzy powody trwałości tych budowli i naszego dla nich podziwu. Te trzy powody łatwiej wyrazić po łacinie niż po polsku: firmitas, utilitas i venustas. Rzymianie tak by bowiem określili cele i funkcje architektury: musi ona być trwała, powinna służyć człowiekowi, powinna posiadać walory estetyczne. Wiele budowli spełnia te trzy warunki. Żeby to udowodnić, najlepiej jednak odwołać się do przykładów Panteonu, Koloseum i term, choć przykładów można wskazać więcej, choćby akwedukty lub rzymską bazylikę foralną, wykorzystaną później jako wzór dla kościoła wczesnochrześcijańskiego.

Panteon, świątynia wszystkich bogów, powinien zostać uznany za jeden z cudów architektury. Zbudowany za Hadriana zadziwia pod każdym względem: zaskakuje ogromem wnętrza, niecodzienną formą kopuły, rozmiarami oculusa – otworu w dachu. Jest piękny pięknem trwałym i nieprzemijającym, a tłum turystów kłębiący się w jego wnętrzu to dowód uznania dla geniuszu twórców. To idealna forma, którą będą naśladować Bramante, Michał Anioł, Bernini i wielu innych aż po czasy klasycyzmu.

Na widok Koloseum z kolei zastanawiamy się, jak wyglądało ono, gdy budowa rozpoczęta przez cesarza Wespazjana i ukończona przez Domicjana dobiegła końca, jak wyglądało, zanim stało się kamieniołomem dla Miasta. Wiemy, że dopracowano każdy jego element – z myślą o widzach, o ich wygodzie (po to powstało ruchome velarium, dach rozpinany nad głowami publiczności dzięki sprawnym manewrom marynarzy) i bezpieczeństwie. Koloseum spełnia przede wszystkim dwa cele architektury rzymskiej (jest trwałe i służy rozrywce Rzymian), ale łatwo udowodnić, że i trzeci także. W okresie renesansu podziwiano przecież symetrię i harmonię rozmieszczenia łuków Koloseum i naśladowano ją, projektując fasady pałaców. Barok zaś będzie powtarzać motyw monumentalnego porządku spiętrzonego amfiteatru Flawiuszy.

I wreszcie termy. Budowano je z różnych powodów, praktycznych i propagandowych, bo – jak wiemy – prawie każdy cesarz albo restaurował łaźnie już istniejące, albo wznosił nowe. Służyły one jednak wszystkim Rzymianom, bez względu na płeć, zamożność i urodzenie. Budowano je równie

starannie jak świątynie, akwedukty, drogi, z wielkim rozmachem i staraniem upiększano je marmurami, stiukami, mozaikami lub rzeźbami tej miary co „Grupa Laokoona” lub „Byk Farnezyjski”. Choć zostały one zniszczone przez czas i historię, to i tak budzą podziw nawet dziś, zwłaszcza te rzymskie – termy Dioklecjana lub Karakalli.

W późniejszych epokach trudno było nie naśladować świetnych wynalazków budownictwa rzymskiego, którego pewne wzory okazały się szczególnie udane, jak np. kopuła, doskonała w okresie renesansu (Bazylika św. Piotra, kościół Il Gesù) lub rzymski porządek spiętrzony zastosowany np. w fasadzie bazyliki watykańskiej. Architektom imponowało łączenie różnych funkcji sztuki, zwłaszcza użytkowej z estetyczną. Budowniczym naszych czasów często brakuje jednak cech, które stanowiły część natury i charakteru Rzymian. Tylko, bowiem połączenie iście rzymskiego uporządkowania i konsekwencji z dążeniem do tego, by budowla była trwała, użyteczna i piękna, może spowodować, że będą pięknieć zarówno nasze miasta, jak i budowle publiczne.

Poziom wykonania zadania według skali na str. 11.

I. Znajomość kultury antycznej

Praca jest zgodna z tematem. Opis zagadnienia jest wszechstronny, czego dowodem jest bardzo dobra znajomość faktów, zjawisk i epok kultury. (Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem

W pracy dokonano pełnej analizy i interpretacji zagadnienia, trafnie dobierając przykłady i umiejętnie je omawiając. Wskazano i wyjaśniono związki budownictwa rzymskiego z architekturą późniejszych epok. Autor zajął stanowisko i uzasadnił je. (Przyznano 6 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia

Zaletą pracy jest bogata terminologia. Łacińskie terminy z zakresu historii sztuki rzymskiej zastosowano poprawnie. (Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Praca napisana jest językiem komunikatywnym; styl i składnia są poprawne. (Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 15 punktów.

Przykładowe wypracowanie nr 2

Rzymianie jako społeczeństwo dążące do ciągłego rozwoju i postępu przywiązywali wielką wagę do tworzenia budowli, które miały służyć jak największej liczbie pokoleń, jak najlepiej pełnić swoją funkcję użytkową oraz właściwie odzwierciedlać potęgę republiki, a następnie cesarstwa rzymskiego. O ile nieocenione jest znaczenie architektury rzymskiej dla dalszego rozwoju budownictwa, o tyle nie można zapomnieć o kluczowej roli wpływów etruskich oraz greckich na jej kształtowanie się. Helleńskie style: dorycki, joński oraz koryncki stanowiły podwaliny całej europejskiej architektury.

Historia rzymskiego budownictwa rozpoczyna się tak właściwie wraz z założeniem Rzymu. Już w czasie panowania legendarnych siedmiu królów powstały konstrukcje, które funkcjonowały przez cały okres świetności antycznego miasta, jak na przykład Circus Maximus, czyli cyrk założony za panowania Tarkwiniusza Starego. Król ten zapisał się w historii także jako inicjator wzniesienia Świątyni Jowisza na Kapitolu. Została ona zaprojektowana zgodnie ze wzorami etruskimi – posiadała charakterystyczny, wystający poza ściany dach (portyk*) oraz trzy oddzielne komory przeznaczone dla trójcy bóstw etruskich – Jowisza, Junony i Minerwy (celle).

Również w Panteonie, który jest uważany za apogeum* geniuszu rzymskiej architektury, każdy bóg posiadał wyznaczone miejsce kultu. W świątyni zaprojektowanej na okrągłym planie centralnym znajdował się szereg wnęk przeznaczonych dla konkretnych bóstw, których panteon był już znacznie rozszerzony – za sprawą między innymi wpływów greckich. W szczególny sposób obecny w świątyni był także Helios – Sol. Władcę słońca symbolizowały promienie wpadające przez otwór na środku kopuły (oculus). Panteon wraz ze swoją potężną kopułą jest jednym z najwspanialszych cudów architektury rzymskiej: piękny, oddawał naturę bogów oraz trwały – w końcu stoi nienaruszony do dziś. Sklepienie w formie kopuły było również rozwiązaniem innowacyjnym, tak bardzo docenionym później, zwłaszcza w epokach renesansu, baroku oraz klasycyzmu. Jest ona wynalazkiem rzymskim, niezastosowanym ówczesnie przez żadną inną cywilizację.

Lecz specjalnością Rzymian oprócz budownictwa sakralnego były również konstrukcje użytkowe. Doskonałym przykładem takiej architektury jest zabudowa forum Romanum, na którym znajdowały się na przykład bazyliki foralne służące jako miejsca obrad sądów. Później formę tę wykorzystano w inny sposób – na jej podstawie powstała bazylika wczesnochrześcijańska.

Wspominając o praktycznych aspektach architektury rzymskiej, nie można pominąć dróg oraz akweduktów. Obie te konstrukcje były dowodem postępu technologicznego, który doprowadził do polepszenia się warunków życia mieszkańców najpierw samego Wiecznego Miasta, a potem całego Imperium. Sposób budowania dróg przez Rzymian był dokładnie przemyślany, czego dowodem jest ich warstwowość, system kamieni milowych, pozwalających na lepszą orientację oraz trwałość – mogłyby one pełnić swoją funkcję po dziś dzień. Rozwinięta sieć dróg łączących największe miasta Cesarstwa z Via Appia na czele stanowiła fundament dla dalszego rozwoju komunikacji. Akwedukt jest

natomiast przykładem zastosowania charakterystycznego dla architektury rzymskiej łuku, który jest powszechnie wykorzystywany także współcześnie między innymi we wszelkiego rodzaju arkadach, mostach czy sklepieniach.

Jako bardzo bogate państwo, Rzym w późniejszym okresie przykładał wielką wagę do podkreślania swojej potęgi poprzez ozdobność i przede wszystkim rozmach budowli. Najlepszym przykładem konstrukcji odzwierciedlającej siłę państwa jest Koloseum – wielki, doskonale zaprojektowany amfiteatr, który jest syntezą greckich wpływów oraz rzymskiej innowacyjności. Na zewnątrz Amfiteatru Flawiuszów znajdują się trzy kondygnacje arkad*, w których to łuki są poprzedzielane kolumnami uporządkowanymi w porządku spiętrzonym: od najcięższej – toskańskiej, poprzez jońską oraz najlżejszą – koryncką. Został on wykorzystany później zwłaszcza w projekcie fasady bazyliki św. Piotra.

My, jako ludzie żyjący dwa tysiące lat po upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego*, spotykając się na co dzień z architekturą miast, w których żyjemy, często nawet nie zdajemy sobie sprawy z tego, jak bardzo objawia się w niej dziedzictwo rzymskiego budownictwa. Będąc warszawianką, mogę je dostrzec zarówno w konstrukcjach zaprojektowanych współcześnie, jak i, między innymi, w pięknych klasycystycznych takich jak Pałac Staszica przy Krakowskim Przedmieściu czy Kościół Świętej Trójcy przy Placu St. Małachowskiego posiadające okazałe kopuły*. Rzymianie, łącząc trafnie trzy idee – firmitas, utilitas i venustas, stworzyli wspaniały wzór wykorzystany przez nich w budowlach, z których część możemy podziwiać nawet dziś.

Poziom wykonania zadania według skali na str. 11.

I. Znajomość kultury antycznej

Opis zagadnienia jest trafny. Praca świadczy o dobrej znajomości kultury antycznej i dużej wiedzy na temat budownictwa rzymskiego oraz jego wkładu w rozwój architektury. Drobne nieścisłości w podawaniu faktów zostały zaznaczone w tekście:

- portykiem nie był dach wystający poza ściany budowli;
- Koloseum miało cztery kondygnacje – czwartą stanowiły korynckie pilastry.

Błędem jest stwierdzenie: „dwa tysiące lat po upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego” – minęło ok. 1500 lat. (Przyznano 5 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem
 Analiza i interpretacja zagadnienia jest poprawna. Interpretacja zjawisk kultury jest zadowolająca i została połączona z wyrażeniem własnego stanowiska. Wskazano związki architektury rzymskiej z budownictwem czasów nowożytnych. W pracy najwięcej miejsca poświęcono użyteczności i trwałości budowli rzymskich, mniej natomiast pięknu. Tę cechę zauważono tylko w odniesieniu do Panteonu i Koloseum. (Przyznano 5 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia

Łacińskie terminy, nazwy własne i wyrażenia z zakresu kultury antycznej, a zwłaszcza historii sztuki, zastosowano poprawnie. (Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Praca zawiera nieliczne błędy składniowe, stylistyczne i ortograficzne. Jednak usterki stylistyczne i językowe (np. w sformułowaniu „Również w Panteonie, który jest uważany za apogeum ...” niewłaściwie użyto słowo *apogeum*) nie wpływają na komunikatywność wypowiedzi. (Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 13 punktów.

Zadanie 2. (0–15)

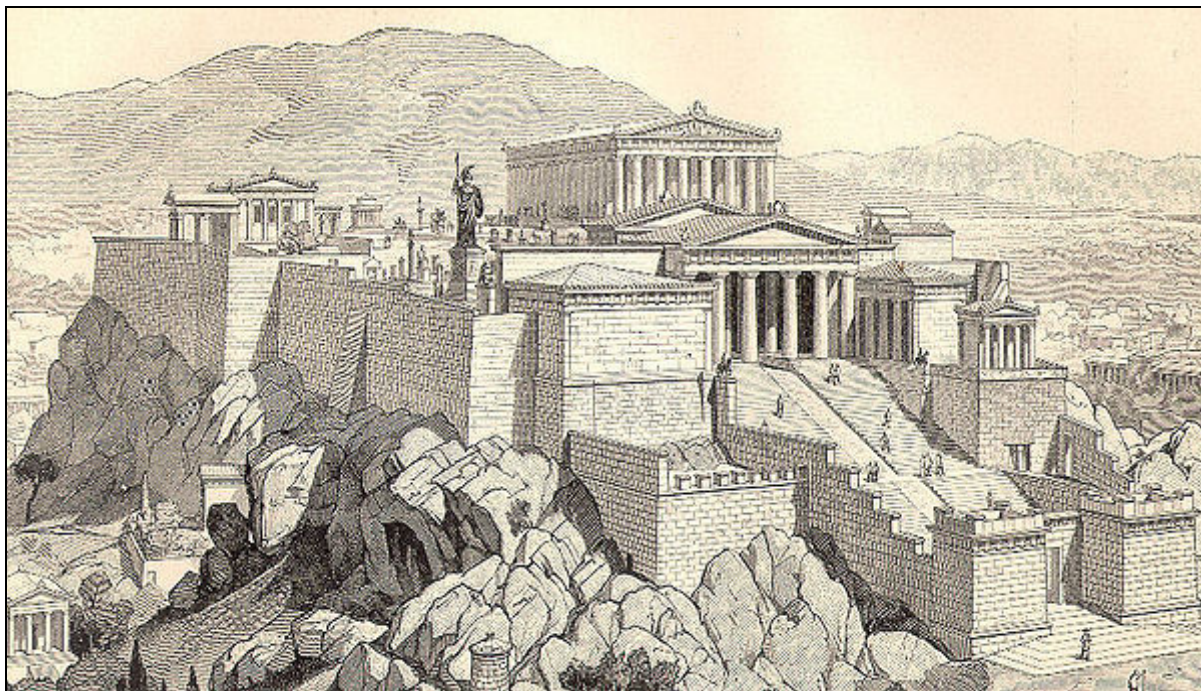
Wyjaśnij, jakie znaczenie dla Ateńczyków i całego świata greckiego miały zwycięstwa nad Persami w V w. p.n.e. W pracy odwołaj się do wiedzy ogólnej i przedstawionego materiału.

Fragment Księgi VIII

Mardonios [...] wyprawił w poselstwie do Aten Macedończyka Aleksandra, syna Amyntasa [...], aby wciągnąć Ateńczyków do układów z barbarzyńcą [...] Ateńczycy taką dali odpowiedź Aleksandrowi: – My sami wiemy, że Med posiada o wiele większą potęgę niż my [...]. Ale mimo to, spragnieni wolności, będziemy się bronić tak, jak potrafimy. Żebyśmy zaś mieli zawrzeć układ z barbarzyńcą, do tego nie próbuj nas nakłaniać, bo my nie usłuchamy. Teraz więc oznajmij Mardoniosowi, że Ateńczycy oświadczają: Dopóki słońce tę samą będzie odbywać drogę co teraz, my nigdy nie porozumiemy się z Kserksesem, lecz broniąc się, wyruszymy przeciw niemu, ufni w pomoc bogów i herosów, których przybytki i posągi on spalił bez żadnych skrupułów. A ty na przyszłość nie zjawiaj się u Ateńczyków z takimi propozycjami i nie zachęcaj nas do niegodziwych czynów [...].

Herodot, *Dzieje*, tłum. S. Hammer, Warszawa 2002, s. 494, 497–498.

Akropol Ateński – rekonstrukcja zabudowy z V w. p.n.e.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Akropol_ateński [dostęp z dn. 07.12.2012 r.]

Państwa członkowskie Związku Morskiego

http://pl.wikipedia.org/wiki/Ateński_Związek_Morski [dostęp z dn. 07.12.2012 r.]

Pnyks – miejsce zgromadzeń, mównica

http://www.davidgill.co.uk/attica/pnyx/pnyx_bema.htm [dostęp z dn. 07.12.2012 r.]

Wymagania ogólne

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

II. Tworzenie wypowiedzi [...].

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([...] zjawiska społeczne i polityczne, geografia świata antycznego, wydarzenia z dziedziny kultury);

3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie [...] interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań;

2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów [...] z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki [...];

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów [...] w przekładzie dotyczących [...], sztuki oraz architektury Greków [...], filozofii, życia politycznego (ustrój Aten, Sparty, [...]), literatury greckiej [...], wybranych zagadnień z życia codziennego Greków [...];

1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – [...] tragedia grecka, [...] postawy obywatelskie.

Przykładowe wypracowanie nr 1

W V w. p.n.e. państwa greckie były zagrożone ze strony Persów. Wcześniej już, u schyłku VI w. p.n.e., kolonie greckie na wybrzeżu Azji Mniejszej uległy potędze perskiej. Mimo zdecydowanego oporu, jak w przypadku Miletu, i pomocy udzielonej przez Ateny, nie udało się uratować niepodległości kolonii greckich. W 490 roku p.n.e. Ateńczycy stanęli przed koniecznością obrony wolności i prowadzenia wojny z groźnym barbarzyńcą, którego zgromadzone siły wojskowe kilkakrotnie przewyższały siły i środki wojsk greckich. Wspólne wartości takie jak: religia, kultura, ideały wolności i niepodległości, z których wyrosła grecka demokracja, zostały poważnie zagrożone*. Dzięki mądrej taktyce Miltiadesa i dzielności żołnierzy greckich te ideały zostały ocalone*.

Grecy byli świadomi konieczności kontynuowania walki. Przez kolejne 10 lat Ateńczycy przygotowywali się do odparcia następnego najazdu Persów. Mimo klęski pod Termopilami, zwycięstwa pod Salaminą w 480 roku p.n.e. i pod Platejami w 479 roku p.n.e., ocaliły Grecję. Wynik tej wojny miał znaczenie nie tylko dla samych Aten, ale też dla całego świata greckiego. Zwycięstwo upewniło Greków w przekonaniu o wyższości ich kultury, ustroju państwowego i sposobu walki.

Herodot, grecki historyk, który w swoim dziele wiele miejsca poświęca wojnom grecko-perskim, ukazuje różnice w postrzeganiu świata przez Persów

i Greków. W kontekście opisu historyka pojawia się pytanie: Jaka byłaby Europa, gdyby Grecja uległa perskiej potędze? Jak wynika z przytoczonego fragmentu „Dziejów” Herodota, Grecy nie zamierzali pertraktować z barbarzyńcami, ponieważ tym samym ryzykowali utratę najważniejszych dla świata greckiego wartości, wartości istotnych dla ateńskiej demokracji. Jak ważne były one w świecie greckim świadczy fakt, że po odparciu perskiego zagrożenia, państwa greckie skupione wokół Morza Egejskiego sprzymierzyły się, w celu stałej obrony niepodległości przed najazdem barbarzyńskim. Związek Morski, w którym główną rolę polityczną pełniły Ateny, był wynikiem tego przymierza.

Ateńczycy, nie pytając innych członków Związku o zdanie, obracali na własne potrzeby wspólne fundusze. Dlatego też mogli odbudować, spalony przez barbarzyńców w 480 roku p.n.e., Akropol. Wybitni artyści, architekci i rzeźbiarze pracowali przy wznoszeniu świątyń, wśród których wyróżniała się przede wszystkim świątynia Ateny Parthenos, zaprojektowana przez Iktinosa i Kallikratesa, a ozdobiona przez Fidiasza oraz niezwykła*, zaprojektowana przez Mnesiklesa w porządku jońskim, świątynia Erechteusa. Obok monumentalnych Propylejów wiodących na wzgórze, Ateńczycy wystawili wotum za zwycięstwo nad Persami, małą świątynię Nike – bogini zwycięstwa. Tak odbudowany i odnowiony Akropol staje się na nowo symbolem miasta, które – mimo przeważających sił wroga – obroniło swoich bogów i niepodległość.

Rozkwita sztuka, w której przede wszystkim wyróżnia się rzeźba grecka. Fidiasz, Poliklet i Myron, trzech najsłynniejszych rzeźbiarzy, są twórcami arcydzieł, ale też i kanonu piękna, który obowiązuje w całym świecie mówiącym po grecku.

Ateny stają się kulturalną stolicą świata greckiego również, dlatego że w tym mieście rozkwita filozofia uprawiana w wielu szkołach filozoficznych, z których dwie, Akademia Platona i Lykejon Arystotelesa, zyskały szczególną sławę.

Rozwija się też historiografia, którą reprezentują Herodot i Tukidydes. W okresie klasycznym, nazywanym też złotym wiekiem literatury greckiej, rozwija się w Atenach dramat, którego trzech najwybitniejszych tragediopisarze: Ajschylos, Sofokles i Eurypides pozostawili po sobie dorobek, uważany dzisiaj za fundament literatury i kultury europejskiej.

Ten niezwykły rozkwit myśli i kultury nie byłby możliwy bez wolności, którą ocalili wspólnym wysiłkiem obywatele greccy. Słuszny, więc wydaje się pogląd, że Ateńczycy, ocalając ważne dla świata greckiego wartości, ocalili wartości fundamentalne dla europejskiej tożsamości.

Poziom wykonania zadania według skali na str. 11.

I. Znajomość kultury antycznej

Bardzo dobra znajomość kultury antycznej – przytoczone fakty oraz zjawiska z zakresu kultury, np. nawiązanie do powstania jońskiego, wskazanie na rolę wartości demokracji w świecie greckim i konieczność jej obrony, podanie najważniejszych wydarzeń z okresu kultury greckiej złotego wieku, zostały dobrze dobrane do przedstawienia tematu. (Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem
Trafna analiza zagadnienia, choć bez wyraźnego odniesienia do całości załączonego materiału źródłowego, z wyjątkiem czytelnego odwołania do Herodota. (Przyznano 5 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia

Terminy i wyrażenia użyte w pracy poprawnie, np. porządek joński, Propyleje, Akademia, Lykejon, kanon, złoty wiek. (Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Usterki stylistyczne, powtórzenia nie wpływają na komunikatywność wypowiedzi. (Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 14 punktów.

Przykładowe wypracowanie nr 2

W V w. p.n.e. wszyscy mieszkańcy Grecji znaleźli się w trudnej sytuacji. W obliczu skutecznej ekspansji na Wschód potężnego państwa Persów, które za sprawą władców z dynastii Achemenidów: Cyrusa oraz Dariusza, stało się największą siłą w ówczesnym świecie, musieli stawić czoła wielkiemu niebezpieczeństwu. Mieszkańcy Hellady byli świadomi nieuchronności bezpośredniego starcia oraz zdecydowanej przewagi przeciwnika. Wojna, która wybuchła w 490 r. p.n.e., miała na zawsze zmienić świat. Po zdobyciu i złupieniu przez Persów Miletu oraz miast jońskich, którym bezskutecznie starały się pomóc Ateny i Eretria, władca Medów – Dariusz postanowił wprowadzić swoją armię pod dowództwem Mardoniosa na teren Attyki. Grecy, dla których idea wolności była niezmiernie ważna, a w ich mentalności wartość ta przewyższała wartość życia, nie brali nawet pod uwagę możliwości pokojowego rozwiązania konfliktu i poddania się, jak podaje Herodot w „Dziejach”. Grecy wiedzieli, że jedynie bardzo rozważne i konsekwentne działanie może ocalić ich świat przed perską niewolą. Dzięki geniuszowi dowódcy ateńskiej armii – Miltiadesowi oraz dobremu uzbrojeniu i taktyce, wojska greckie zadały znacznie liczniejszym Persom druzgocącą klęskę pod Maratonem, odsuwając w czasie niebezpieczeństwo ze strony Medów oraz pozwalając Grekom lepiej przygotować się do nowej wojny. Już po tym starciu w Atenach zaczęto wdrażać rozpoczęte wcześniej reformy ustrojowe. Fakt, iż zniewoleni, ograniczeni w prawach Persowie przegrali z wolnymi obywatelami Aten, sprawił, że Grecy coraz bardziej cenili swoją wolność.

Do roku 480 dokonał się wielki rozkwit demokracji ateńskiej – weszły w życie reformy Klejstenesa*. Zakładały one między innymi: powstanie zgromadzenia ludowego, w którym uczestniczyli wszyscy obywatele, czyli eklezji, a także funkcjonowanie takich organów władzy jak Rada Pięciuset, areopag i sąd przysięgłych; zmianę systemu dowodzenia armii – na jej czele zamiast archontów stanęło dziesięciu strategów, po jednym z każdej fyli; oraz wejście w życie procedury ostracyzmu. Wszystkie te działania miały na celu ulepszenie oraz ochronę ustroju demokratycznego. W tym czasie Ateńczycy zainwestowali także wielki majątek w stworzenie silnej floty, która potem pod Salaminą, dowodzona przez Temistoklesa* zapewniła Grekom wspaniałe zwycięstwo. Po przegranej przez Hellenów bitwie pod Termopilami oraz genialnych zwycięstwach pod Salaminą i Platejami, Grecy ostatecznie rozprawili się z imperium perskim*. Medowie, opuszczając Helladę, pozostawili ją jednak zdewastowaną i pogrążoną w głębokim kryzysie. Najważniejszym zadaniem stało się wtedy odbudowanie gospodarki poleis. Pomimo przegranej wojny, Persja wciąż stanowiła zagrożenie. Z potrzeby ochrony (między innymi miast jońskich) oraz przywrócenia dobrobytu w Grecji powstał Związek Morski, czyli organizacja, która realnie jednoczyła niektóre poleis. Jego zadaniem było gromadzenie funduszy poprzez pobieranie corocznej składki (foros) od miast członkowskich na ewentualność kolejnej wojny z Medami, w zamian, za co otrzymywały one gwarancję obrony oraz wsparcia przez innych członków organizacji. O ile z początku istnienia Związku kierowała nim rada związkowa, a jego skarbiec, którego skarbnikiem był Arystydes, znajdował się na wyspie Delos, o tyle potem uległ on całkowitej hegemonii Aten, które surowo karały członków usiłujących prowadzić własną politykę lub wystąpić ze Związku, i przeniosły skarbiec na swoje ziemie. Było to spowodowane kolejną konsekwencją wojen perskich, a mianowicie – zmieniła się hierarchia greckich poleis. Dotychczas wiodąca prym Sparta musiała ustąpić miejsca Atenom, których zasługi w wygraniu wojny* były kluczowe. Dysponując tak licznymi funduszami zgromadzonymi w mieście, Ateńczycy zaczęli przeznaczać je na osobiste cele niezgodne z założeniami Związku Morskiego. Dzięki temu rozpoczęto odbudowę Akropolu, która została zainicjowana przez Peryklesa – wybitnego reformatora ateńskiej demokracji. Powstały piękne budowle, które dzisiaj uważane są za symbole architektury, sztuki i kultury greckiej, czyli Erechtejon, Świątynia Nike Apteros, Pinakoteka oraz Partenon, poświęcony patronce miasta – bogini Atenie, w którym znajdował się jej potężny posąg

wykonany przez Fidiasza. Konflikt z Medami i wielkie zwycięstwo Greków niewątpliwie wywarły znaczny wpływ na zmiany w ówczesnej Grecji, ale także na historię całego świata. Były początkiem zmagania Wschodu z Zachodem. Zjednoczyły Helladę we wspólnym celu, jednocześnie jednak zmieniając rozkład sił w Grecji, co doprowadziło później do konfliktu pomiędzy Związkiem Peloponeskim ze Spartą na czele a Atenami i członkami Związku Morskiego, czyli do wojny peloponeskiej. Jak każda wojna*, ta również przyniosła ze sobą postęp technologii militarnej. Ta jednak* także doprowadziła pośrednio do rozwoju kulturowego Grecji, a szczególnie Aten, które rozpoczęły okres rozkwitu. Skutkiem sporu z Persami było również znaczne osłabienie wymiany kulturowej pomiędzy Wschodem a Zachodem, która rozkwitła dopiero po podbojach Aleksandra Wielkiego w okresie hellenistycznym.

Poziom wykonania zadania według skali na str. 11.

I. Znajomość kultury antycznej

Przytoczone fakty: (powstanie jońskie, rola Miltiadesa, powstanie Związku Morskiego, rozwój kulturalny i polityczny Aten) oraz trafne ukazanie znaczenia zwycięstwa nad Persami dla Aten i Grecji, świadczą o dobrej znajomości kultury antycznej.

Nieliczne błędy i nieścisłości w podawaniu faktów zostały zaznaczone w tekście:

- reformy Klejstenesa wprowadzono w 508/507;
- pod Salaminą naczelnym wodzem był Eurybiades;
- zwycięstwo pod Platejami nie doprowadziło do ostatecznej klęski imperium perskiego. (Przyznano 4 punkty.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem

Przedstawiono wiele dobranych właściwie do tematu faktów, z naciskiem jednak na kwestie polityczne. Załączony materiał został zanalizowany stosunkowo pobieżnie, bez wyrażenia własnego stanowiska. (Przyznano 4 punkty.)

III. Terminy i wyrażenia

Terminologia użyta w pracy poprawnie, np. Rada Pięciuset, areopag, ostracyzm, strateg. (Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Usterki stylistyczne i językowe nie wpływają na komunikatywność wypowiedzi. (Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 11 punktów.

Przykłady zadań: związki kultury europejskiej, a zwłaszcza polskiej, z kulturą antyczną

Zadanie 1. (0–4)

W zamieszczonych fragmentach *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza zostały zaznaczone odwołania do mitów. Pod każdym fragmentem wyjaśnij, do jakiego wydarzenia mitologicznego lub postaci nawiązuje poeta.

A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1985, s. 73, 78, 140–141, 354.

A. (Księga III, w. 71–78)

Dziewczyzna powiewała podniesioną w rękę
Szarą kitką, podobną do piór strusich pęku;
[...] w drugiej ręce
Coś u niej rogatego, złocistego świeci,
Zdaje się że naczynie do karmienia dzieci,
Bo je zbliżała dzieciom do ust po kolei,
Miało zaś kształt złotego rogu **Amaltei**.

.....

.....

B. (Księga III, w. 237–242)

Jeżeli się przybliżą albo się spotkają,
Ani mówią do siebie, ani się witają,
Głęboko zadumani, w sobie pogrążeni.
Hrabia widział w nich obraz **elizejskich cieni**,
Które chociaż boleściom, troskom niedostępne,
Błąkają się spokojne, ciche, lecz posępne.

.....

.....

C. (Księga V, w. 90–94)

Zmieszane ptastwo tłumnie furknęło do góry.
Zosia, stopami ledwie dotykając ziemi,
Zdawała się najwyżej bujać między niemi;
Przodem **gołębie białe**, które w biegu płoszy,
Leciały jak przed wozem **bogini rozkoszy**.

.....

.....

D. (Księga XII, w. 635–640)

[...] I smyk jak konia w zawód puścił po skrzypicy.
Na to hasło stojący obok kobeźnicy,
Jak gdyby w skrzydła bijąc, częstym ramion ruchem
Dmą w miechy i oblicza wypełniają duchem;
Myśliłbyś, że ta para w powietrze uleci,
Podobna do pызatych **Boreasza dzieci**.

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów [...] dotyczących mitów antycznych [...];

1.6. wyjaśnia związki kultury [...] polskiej z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach literatury [...];

3.1. samodzielnie analizuje [...] treści zawarte w tekstach [...]; selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Rozwiązanie

- A. Amaltea – koza, która wychowywała Zeusa. Ułamany róg kozy Amaltei, zwany „rogami obfitości”, wiecznie napełniał się jedzeniem – pokarmem dla Zeusa.
- B. Elizejskie cienie – błogosławione dusze, które po śmierci przebywają w Elizjum, czyli części Hadesu przeznaczonej dla ludzi dobrych.
- C. Białe gołębie [...] bogini rozkoszy – ptaki poświęcone Wenerze – bogini miłości. Ciągnęły rydwan Afrodyty (Wenus).
- D. Dzieci Boreasza – wiatry północne, dzieci greckiego boga Boreasza – gwałtownego i zimnego wiatru północnego.

Schemat punktowania

4 pkt – za cztery poprawne odpowiedzi (wyjaśnienie każdego wskazanego odwołania do mitów)

3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi

2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi

1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 2. (0–1)

Podkreśl poprawny przekład inskrypcji znajdującej się wewnątrz Kaplicy Zygmuntońskiej na Wawelu.

BEATI QUI IN DOMINO MORIUNTUR

- A. Błogosławieni, którzy umierają w Panu.
- B. Bogaci, którzy zmierzają do Pana.
- C. Szczęśliwi, którzy czekają na Pana.
- D. Zamożni, którzy trwają przy Panu.

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski [...].

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie [...];

1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej, zwłaszcza polskiej z kulturą antyczną [...];

2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego [...].

Rozwiązanie

A. Błogosławieni, którzy umierają w Panu.

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–2)

Przyporządkuj wymienionym terminom ich znaczenia w pogańskiej kulturze antycznej (wybierz spośród I–IV) oraz w kulturze chrześcijańskiej (wybierz spośród A–D).

		Kultura antyczna	Kultura chrześcijańska
1.	liturgia		
2.	tabernakulum		

I. namiot

II. archiwum państwowe

III. świadczenie na rzecz państwa

IV. odczytywanie woli bogów z lotu ptaków

A. zamykana szafka, miejsce przechowywania hostii

B. podziemny cmentarz w postaci korytarzy

C. publiczna forma kultu religijnego

D. słuchalnica

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.6. wyjaśnia związki kultury europejskiej [...] z kulturą antyczną [...]; wpływ antyku na te dziedziny kultury europejskiej, w których przenika się antyk z chrześcijaństwem.

Rozwiązanie

1. III (świadczenie na rzecz państwa), C (publiczna forma kultu religijnego)

2. I (namiot), A (zamykana szafka, miejsce przechowywania hostii)

Schemat punktowania

2 pkt – za poprawne wskazanie czterech znaczeń

1 pkt – za poprawne wskazanie dwóch znaczeń

0 pkt – za poprawne wskazanie tylko jednego znaczenia lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Łacińskim tytułom dzieł przyporządkuj nazwiska ich autorów.

- A. Jan Kochanowski
- B. Mikołaj Kopernik
- C. Klemens Janicki
- D. Andrzej Frycz Modrzewski

	Tytuł dzieła	Autor
1.	<i>De re publica emendanda</i>	
2.	<i>Carmina</i>	
3.	<i>De revolutionibus orbium caelestium</i>	

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

1.6. wyjaśnia związki kultury [...] polskiej z kulturą antyczną – [...] twórczość wybranych poetów polsko-łacińskich.

Rozwiązanie

1. [Andrzej Frycz] Modrzewski   2. [Jan] Kochanowski   3. [Mikołaj] Kopernik

Schemat punktowania

1 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi (wskazanie nazwisk trzech autorów)

0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–1)

Podaj znaczenia, jakie mają w tekście podkreślone wyrażenia łacińskie.

„Rzym. O tym mieście to mogę mówić, że jako jest włoska ziemia prawie compendium świata wszytkiego, tak on jest compendium wszytkiej włoskiej ziemi, a dosyć tytułu ma, że go zowią caput orbis”.

Jakub Sobieski, *Peregrynacja po Europie. Droga do Baden*, Wrocław 2005, s. 164.

1. compendium .....
2. caput orbis .....

Wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego.

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

- 1.6. wyjaśnia związki kultury [...] polskiej z kulturą antyczną [...];
 2.1. [...] znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów [...];
 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Rozwiązanie

1. skrót, wyciąg
2. stolica świata

Schemat punktowania

- 1 pkt – za poprawne znaczenia obydwu wyrażen
 0 pkt – za poprawne znaczenie tylko jednego wyrażenia, błędne znaczenie lub brak znaczenia

Zadanie 6. (0–2)**Zastąp synonimami podkreślone wyrazy pochodzenia łacińskiego.**

„Do ordy posłano inwitując ich na tę wojnę. Obiecał się zrazu chan wynieść we stu tysięcy, ale potem odesłał [...]”.

Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki*, Warszawa 1989, s. 161.

1. inwitując .....

„Jakoż był to [...] i senator zacny, prawdę mówiący, i żołnierz, [...], i wódz szczęśliwy. Żałował go król i wojsko, etiam ci sami, co z nim emulowali i zazdrościli mu sławy”.

Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki*, Warszawa 1989, s. 175.

2. emulowali .....

Wymagania ogólne

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.
 III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

- 1.4. [...] wyjaśnia etymologię wyrazów w języku polskim, opierając się na leksyce łacińskiej;
 1.6. wyjaśnia związki kultury [...] polskiej z kulturą antyczną [...];
 3.1. [...] selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań.

Rozwiązanie

1. zapraszając
2. rywalizowali

Schemat punktowania

- 2 pkt – za poprawne podanie dwóch synonimów
 1 pkt – za poprawne podanie tylko jednego synonimu
 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–15)

Przedstaw wizerunek Jana III Sobieskiego jako Rzymianina, odwołując się do zamieszczonych elementów wystroju pałacu w Wilanowie.

Inskrypcja nad wejściem do pałacu (fot. własna)

J. E. Siemiginowski, Portret konny Jana III Sobieskiego (po 1686 r.)

[w:] W. Fijałkowski, *Wilanów. Rezydencja króla zwycięzcy*, Warszawa 1983, s. 61.

Łuk triumfalny (fot. własna)

Triumf Jana III, płaskorzeźba w galerii południowej pałacu wilanowskiego (fot. własna)

Scena pasterska, płaskorzeźba w galerii południowej (fot. własna)

Wymagania ogólne

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

II. Tworzenie wypowiedzi [...].

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wymagania szczegółowe

Zdający:

3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści [zawarte w załączonych ilustracjach], interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań;

3.2. wyjaśnia związki ponadczasowych wartości antyku z kulturą polską w dziełach sztuki nowożytnej [...];

3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia [...];

2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów łacińskich z różnych dziedzin, np. [...] historii sztuki [...];

1.6. wyjaśnia związki kultury [...] polskiej z kulturą antyczną – odniesienia do antyku zawarte w najwybitniejszych dziełach [...] sztuki i architektury europejskiej [...].

Przykładowe wypracowanie

„Quod vetus Urbs coluit nunc Nova Villa tenet” – „To, co czcił dawny Rzym, teraz czci Wilanów”. Taki napis został umieszczony nad głównym wejściem do pałacu wilanowskiego. Król Jan III Sobieski, gospodarz tej wspaniałej, barokowej rezydencji, znany jest przede wszystkim jako zwycięzca spod Wiednia. Wydaje się jednak, że jego siedziba miała ukazywać nie tylko wielkie zwycięstwo, ale też wartości, które Sobieski cenił jako szlachcic i obywatel, a następnie król i mąż stanu, a które niewątpliwie miały wpływ na sukcesy militarne króla i jego zasługi dla kraju. Wystrój, plastyczny i architektoniczny, pałacu wyraża pewien program ideowy, w którym ukazano, przez nawiązanie

do wartości obywatelskich przekazanych przez rzymską tradycję, dzielność i sławę Jana III.

Jedna z płaskorzeźb w galerii południowej przedstawia scenę pasterską. Obrazek popularny w literaturze antycznej, a szczególnie greckiej – scena bukoliczna ukazująca szczęśliwe życie na łonie natury. W rzymskiej tradycji łączy się ona z wizją szczęścia wypływającego z pracy na roli, z trudem, który uszlachetnia człowieka. W Rzymie spośród rolników wywodzili się dzielni żołnierze i uczeni obywatele. Rolnik Cyncynat, kiedy państwu zagrażało niebezpieczeństwo, pozostawił pracę na roli, aby objąć urząd dyktatora i ratować republikę przed niebezpieczeństwem i wrogim najazdem. Kiedy zagrożenie minęło, Rzymianin, po odbyciu triumfu, wrócił do swego gospodarstwa.

Jan III Sobieski – król, jest również gospodarzem, który w ogrodzie rezydencji wilanowskiej osobiście sadi drzewa i dogląda prac gospodarskich. Wiemy też, że jego ulubionymi lekturami były „Fasti” Owidiusza oraz „Bukoliki” i „Georgiki” Wergiliusza. Strofy o pracy na roli i szczęśliwym otium na łonie natury znalazły szczególne odzwierciedlenie zarówno w wystroju fasady pałacu, jak też osobistych komnat królewskich. Władca, monarcha i obywatel, jak rzymscy senatorowie, odpoczywa od codziennych trosk i spraw wagi państwowej w ciszy wiejskiej rezydencji.

Scena triumfu króla przedstawiona na frontonie pałacu ma charakter apoteozy. Król, jak rzymscy wodzowie, przestawiony został na rydwanie i w uroczystym stroju, w którym Rzymianie zwykli udawać się po odbytych triumfach do świątyni Jowisza na Kapitolu. Nad głową króla Wiktoria – bogini zwycięstwa trzyma wieniec laurowy – symbol chwały. Sama bogini nagradza trud żołnierza za dzielność i cnotę – fortitudo i virtus. Taka nagroda zapewnia władcy nieśmiertelność. Widzimy zatem, że gospodarz wilanowskiej rezydencji jest uosobieniem rzymskich cnót i staje się Rzymianinem. Płaskorzeźba przedstawiająca triumf łączy się z elementem architektonicznego wystroju galerii południowej – łukiem triumfalnym. Łuk jako budowla honoryfikacyjna, jest materialnym dowodem zwycięstwa i chwały cesarza. Jan III Sobieski, jak rzymscy cesarze na Forum Romanum, ma pomnik swojej dzielności w Wilanowie, który staje się drugim Rzymem.

Wiele jest elementów dekoracyjnych oraz architektonicznych pałacu wilanowskiego, które bezpośrednio nawiązują do tradycji antycznej. Popiersia cesarzy rzymskich, posągi Muz, sceny mitologiczne i sceny odnoszące się

do poematów Homera oraz sławnych wątków literackich antyku. Wśród nich motywem przewodnim są symboliczne nawiązania do rzymskiego kanonu cnót: dzielności, odwagi, gospodarności, które prowadzą do chwały, uznania i nieśmiertelności. Jan III Sobieski, król i właściciel Wilanowa, jest nie tylko spadkobiercą tych cnót, ale też ich uosobieniem. Dlatego nie bez powodu wśród licznych portretów króla w galerii pałacowej możemy znaleźć jego portret w rzymskim stroju.

Poziom wykonania zadania według skali na str. 9

I. Znajomość kultury antycznej

Praca świadczy o bardzo dobrej znajomości kultury antycznej w kontekście powiązań z kulturą staropolską. Trafnie przytoczono przykłady literatury rzymskiej i oceniono ich znaczenie i wpływ na model życia w dawnej Polsce. Przykłady z kultury antycznej zostały bardzo dobrze dobrane do wyjaśnienia symboliki wystroju pałacu wilanowskiego. W pracy wskazano rzymskie wzorce osobowe bliskie Janowi III Sobieskiemu. (Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem

W pracy dokonano pogłębionej analizy materiału ilustracyjnego załączonego do tematu, która świadczy o zrozumieniu ideowego programu wilanowskich dekoracji plastycznych i architektonicznych. Z przeprowadzonej analizy wynika ciekawa charakterystyka króla: w wilanowskiej ikonografii jest on rzymskim triumfującym wodzem, władcą pielęgnującym obyczaje przodków, dobrym rolnikiem, żyjącym w harmonii z naturą, który w czasie pokoju uprawia ziemię, w czasie wojny sięga po miecz. (Przyznano 6 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia

Łacińskie terminy, nazwy własne i wyrażenia z zakresu kultury antycznej, a zwłaszcza historii, literatury, życia codziennego, historii sztuki, zastosowano poprawnie (np. virtus, fides, pietas, apoteoza, scena bukoliczna, otium, fortitudo, budowla honoryfikacyjna). (Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Praca napisana jest językiem komunikatywnym. (Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 15 punktów.

Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z wielką satysfakcją odnotowuje konsekwentne dążenie systemu oświaty do poprawy jakości wykształcenia absolwentów szkół średnich. Konferencja z uwagą obserwuje kolejne działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w tym zakresie, zdając sobie sprawę, że od skuteczności tych działań w dużym stopniu zależą także efekty kształcenia osiągane w systemie szkolnictwa wyższego. W szczególności dotyczy to kwestii właściwego przygotowania młodzieży do studiów realizowanych z uwzględnieniem nowych form prowadzenia procesu kształcenia.

Podobnie jak w przeszłości, Konferencja konsekwentnie wspiera wszystkie działania zmierzające do tego, by na uczelnie trafiali coraz lepiej przygotowani kandydaci na studia. Temu celowi służyła w szczególności pozytywna opinia Komisji Edukacji KRASP z 2008 roku w sprawie nowej podstawy programowej oraz uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dn. 6 maja 2011 r. w sprawie nowych zasad egzaminu maturalnego.

Z satysfakcją dostrzegamy, że ważne zmiany w egzaminie maturalnym, postulowane w cytowanej wyżej uchwale zostały praktycznie wdrożone przez MEN poprzez zmianę odpowiednich rozporządzeń.

Przedłożone do zaopiniowania informatory o egzaminach maturalnych opisują formę poszczególnych egzaminów maturalnych, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w nowej podstawie programowej, a także ilustrują te wymagania wieloma przykładowymi zadaniami egzaminacyjnymi.

Po zapoznaniu się z przedłożonymi materiałami, KRASP z satysfakcją odnotowuje:

w zakresie języka polskiego:

- wzmocnienie roli umiejętności komunikacyjnych poprzez odejście od prezentacji na egzaminie ustnym i zastąpienie jej egzaminem ustnym, na którym zdający będzie musiał ad hoc przygotować samodzielną wypowiedź argumentacyjną,
- rezygnację z klucza w ocenianiu wypowiedzi pisemnych,
- zwiększenie roli tekstów teoretycznoliterackich i historycznoliterackich na maturze rozszerzonej;

w zakresie historii:

- kompleksowe sprawdzanie umiejętności z zakresu chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej za pomocą rozbudowanej wypowiedzi pisemnej na jeden z zaproponowanych tematów, łącznie pokrywających wszystkie epoki oraz obszary historii;

w zakresie wiedzy o społeczeństwie:

- położenie silniejszego akcentu na sprawdzanie umiejętności złożonych (interpretowanie informacji, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych) w oparciu o poszerzony zasób materiałów źródłowych: teksty (prawne, naukowe, publicystyczne), materiały statystyczne, mapy, rysunki itp.

w zakresie matematyki:

- istotne zwiększenie wymagań na poziomie rozszerzonym poprzez włączenie zadań z rachunku różniczkowego i pojęć zaawansowanej matematyki,
- istotne poszerzenie wymagań z zakresu kombinatoryki oraz teorii prawdopodobieństwa;

w zakresie biologii oraz chemii:

- zwiększenie znaczenia umiejętności wyjaśniania procesów i zjawisk biologicznych i chemicznych,
- mierzenie umiejętności analizy eksperymentu – sposobu jego planowania, przeprowadzania, stawianych hipotez i wniosków formułowanych na podstawie dołączonych wyników;

w zakresie fizyki:

- zwiększenie znaczenia rozumienia istoty zjawisk oraz tworzenie formuł matematycznych łączących kilka zjawisk,
- mierzenie umiejętności planowania i opisu wykonania prostych doświadczeń, a także umiejętności analizy wyników wraz z uwzględnieniem niepewności pomiarowych;

w zakresie geografii:

- uwzględnienie interdyscyplinarności tej nauki poprzez sprawdzanie umiejętności integrowania wiedzy z nauk przyrodniczych do analizy zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym,
- znaczne wzbogacenie zasobu materiałów źródłowych (mapy, wykresy, tabele statystyczne, teksty źródłowe, barwne zdjęcia, w tym lotnicze i satelitarne), także w postaci barwnej.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem przyjmuje też informację o wprowadzeniu na świadectwach maturalnych od 2015 roku dodatkowej formy przedstawiania wyniku uzyskanego przez zdającego w postaci jego pozycji na skali centylowej, tj. określenie, jaki odsetek zdających uzyskał taki sam lub słabszy wynik od posiadacza świadectwa. Wprowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna.

Reasumując, w opinii Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zaprezentowana w przedłożonych informatorach forma matury istotnie przyczyni się do tego, że młodzież przekraczająca progi uczelni będzie lepiej przygotowana do podjęcia studiów wyższych.

5 lipca 2013 r.

Przewodniczący KRASP

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś